ČUVARI STABILNOSTI

Stres test banaka

• Stresnim testiranjem treba utvrditi da li banka, usljed nepovoljnih događaja, može nastaviti sa svojim redovnim aktivnostima, te da li može izmirivati svoje obaveze, odnosno da li su raspoloživa sredstva za upravljanje rizikom dovoljna, ili treba pribjeći angažovanju dodatnih izvora finansiranja

Kriza ponekad ubrzava usvajanje politika i praksi koje su mogle biti blagovremeno prethodno sprovedene, i koje se tek nakon krize redovno sprovode. Upravo je to slučaj sa sprovođenjem stresnog testiranja koje dobija na važnosti tek nakon izbijanja globalne ekonomske krize, kako među bankama, tako i među regulatornim tijelima i međunarodnim agencijama.

Kredibilitet stres testova, kao dopunskog alata za upravljanje rizikom i planiranje kapitala, porastao je s ciljem omogućavanja različitih pogleda na rizik. S pojavom krize, neke banke koristile su *ad hoc* stresno testiranje da bi informisale više rukovodstvo pri donošenju odluka vezanih za upravljanje krizom.

Šta, zapravo, predstavljaju popularni stres testovi? Stres test je analitička tehnika kojom dobijamo kvantitativnu procjenu određene ranjivosti bankarskog portfolija. Ova kvantitativna procjena, uglavnom, odražava promjene u vrijednosti portfolija koje su izazvane neočekivanim, ali stvarnim događajima ili šokovima. Ona je često izražena u smislu neke mjere kapitala, kao način razumijevanja osjetljivosti neto vrijednosti institucije rizicima kojima je izložena. Međutim, stresno testiranje je mnogo više od primjene seta formula, te uključuje niz mjera i pretpostavki koje mogu biti ključne za dobijanje rezultata kao i njihovih stvarnih proračuna. Svaka pretpostavka, grupisanje ili analitička aproksimacija stvorena u procesu, može uvesti široke margine greške na rezultate, te stoga veliku pažnju treba posvetiti njihovoj procjeni i interpretaciji.

Stresno testiranje koristi široku paletu metodologija počev od jednostavnih analiza osjetljivosti, gdje se ispituje uticaj jednog rizičnog faktora, do kompleksnih scenario analiza kojima se procjenjuje uticaj više rizičnih faktora na finansijsko stanje kreditne institucije. Banke upotrebljavaju stres testove kao dio internog upravljanja rizikom na čemu, u sklopu Basela II, insistiraju supervizorske institucije. Stresnim testiranjem treba utvrditi da li banka, usljed nepovoljnih događaja, može nastaviti sa svojim redovnim aktivnostima, te da li može izmirivati svoje obaveze, odnosno da li su raspoloživa sredstva za upravljanje rizikom dovoljna, ili treba pribjeći angažovanju dodatnih izvora finansiranja. Tehnike stresnog testiranja primjenjuju se i u širem kontekstu, sa ciljem mjerenja osjetljivosti grupe finansijskih institucija ili čak čitavog finansijskog sistema na česte vanjske šokove. Naime, disperzijom procjenjenih učinaka kroz institucije na česte šokove dolazimo do vrijednih informacija o potencijalu za sistemski rizik.

U procesu kreiranja stresnog scenarija koriste se uglavnom sledeće promjenjive: bruto domaći proizvod zemlje, stopa nezaposlenosti, inflacija, cijena nekretnina, rizičnost kredita, profitabilnost određenih industrijskih grana i sl. Na bazi određivanja ovih promjenjivih, kreiraju se najmanje dva scenarija (realni i pesimistični) i u tako kreiranim hipotetičkim uslovima testiraju se krediti, depoziti i novčani tokovi banaka. Ovi pokazatelji obezbjeđuju uvid u stanje likvidnosti i solventnosti banke u slučaju «stresnih» situacija na tržištu. Pri interpretaciji rezultata stres testova, gdje se rezultat poredi sa minimalnom graničnom vrijednošću, posebno treba imati u vidu da ukoliko banka nije prošla test to ne znači da je neka banka loša već da su toj banci potrebne dodatne mjere kojima će se povećati otpornost banke na negativne neočekivane ishode na tržištu.

Piše: mr Maja Ivanović,

Sadašnju pažnju svjetske ekonomske javnosti zaokupljaju rezultati nedavno sprovedenih stres testova od strane Evroske bankarske regulatorne agencije. Cilj ovog testiranja, koje je obuhvatilo 90 evropskih banaka, jeste povratak povjerenja investitora u uzdrmani evropski finansijski sistem. Rezultati testa pokazali su da bi se osam banaka, obuhvaćenih testiranjem, moglo suočiti s potencijalnim gubicima u ukupnom iznosu od 25 milijardi eura, u slučaju pogoršanja ekonomskog i finansijskog okruženja. Prilikom testiranja korišćena su dva makroekonomska scenarija, osnovni (realni) i ekstremno negativni scenario, s strožijim pretpostavkama u odnosu na prethodnu godinu. Takođe, obuhvaćeni su i šokovi karakteristični za pojedine države poput visokog državnog duga, narušavanja tržišta nekretnina ili kamatnih stopa. Minimalna granična vrijednost pokazatelja solventnosti tzv. core tier 1 kapital iznosila je 5% i rigoroznija je u poređenju sa prošlogodišnjom. Stres testovi evropskih banaka mogli bi poslužiti kao važan element za prevazilaženje dužničke krize identifikujući banke kojima je potrebno više sredstava kako bi preživjele potencijalne gubitke po osnovu obveznica Grčke ili neke druge visoko zadužene zemlje.

Praksa pokazuje imperativnost redovne primjene stresnog testiranje i potrebu kontinuiranog rada na njegovom usavršavanju, kako bi se predupredila pojava ili ublažili efekti krize banaka i bankarskog sistema. Postavljanje temelja za uočavanje buduće ranjivosti, neefikasnosti u raspodjeli kapitala ili nedostataka u ocijeni rizika vrlo vjerovatno doprinosi budućoj sigurnosti i stabilnosti finansijskog sistema.

Autor je viši kontrolor u Odjeljenju za analizu sistema u Sektoru kontrole CBCG